

LOCUL ȘI ROLUL ACORDULUI DE LA ȚEBEA ÎN CADRUL FRONTULUI POPULAR ANTIFASCIST

GH. HRISTODOL

Există în istoria omenirii perioade scurte ce îngrămădesc în limitele lor evenimente cu o deosebită rezonanță mondială. Dimensiunile și conținutul acestor evenimente se răsfrâng peste imense spații și influențează viața și soarta a sute de milioane de oameni.

O astfel de perioadă a fost deceniul IV al veacului nostru. El a debutat cu cea mai profundă criză economică pe care a cunoscut-o capitalismul, pînă la acea dată, apoi a traversat ascensiunea puternică a fascismului în unele state, a fost martorul confruntării ideologice și chiar de forță între dictatura oarbă, irațională, și democrație, ca să sfîrșească prin declanșarea celui mai sîngeros și distrugător război.

Fascismul — produs al crizei generale a capitalismului, rezultat al încercărilor desperate ale virfurilor celor mai reacționare ale burgheziei monopoliste — exploatînd abil și demagogic nemulțumirea unor categorii sociale, speculînd sentimentele de frustrare pe care le-au inoculat unor state prevederile tratatelor de la Paris, încurajat material și moral de oculte grupări chiar din țările occidentale, menite să fie unele din țintele expansiunii sale — a devenit principala primejdie pentru independența, suveranitatea și ființa națională a majorității popoarelor din acea perioadă.

În acest context, forțele sănătoase ale națiunilor și popoarelor au avut de susținut un aspru și prelungit examen în fața istoriei, concretizînd acțiunea lor în crearea unei uriașe mișcări antifasciste, în care s-au înregimentat cele mai diverse clase, pături și categorii sociale.

Organizarea antifascistă a început prin lupta pentru crearea Frontului popular în mai multe țări din Europa, acțiune concepută și îndreptată spre concentrarea partidelor muncitorești, a unor partide burgheze democratice, a unor personalități conștiente și convinse de pericolul ce-l reprezintă fascismul pentru civilizația umană.

Condițiile social-politice și economice existente în România la mijlocul deceniului patru, impuneau realizarea unui larg front popular antifascist. În fața creșterii primejdiei instaurării dictaturii fasciste și a amenințării pericolului hitlerist era extrem de necesară o organizație care să înmănuncheze muncitori, țărani, intelectuali, largi pături ale micii burghezii, pe baza unui cuprinzător și larg program de revendicări de natură economică și politică și să trezească convingerea în aceste mase că numai lupta lor conștitntă, decisă și curajoasă poate bara drumul fascismului. Ideea rezistenței găsise ecouri răsunătoare în toate straturile sociale. Pivotal cel mai hotărît și consecvent era Partidul Comunist Român care se adresase în nenumărate rînduri elementelor democratice și în general tuturor forțelor patriotice, cu stare de spirit antifascistă, chemîndu-le să-și unească eforturile și să coopereze într-un front larg antifascist. Atmosfera generală era pregătită. Contribuiseră la ea și intelectuali vestiți ai timpului. Omul politic și profesorul N. Iorga, unul din cel mai impunător relief în spațiul spiritual românesc ataca deschis rasismul, ideologia și dogmele profesate de fascism. Încă din 1933, Iorga avertiza opinia publică despre marea primejdie care venea din „spiritul de astăzi al unui tineret german, crescute în cele mai odioase învățături ale urii de oameni, în cele mai nebune îndrumări spre o nouă supremație, de rasă, aceasta pur teutonică, sub care să pîrîie oasele neamurilor inferioase de sînge amestecat și fără îndreptățire la o existență liberă”. (Neamul Românesc, din 17 octombrie 1933).

Un alt om politic de mare valoare intelectuală, de vastă erudiție și cultură marxist-leninistă Lucrețiu Pătrășcanu, semna în „Cuvîntul liber“, din 1935, un dens articol, cerînd imperios împiedicarea oricărei dictaturi de dreapta, apărarea drepturilor și libertăților democratice, asigurarea unei politici de pace și crearea frontului popular. În același sens, Petre Constantinescu-Iași, prestigioasă personalitate științifică, scria: „Vîlvătaia aprinsă de ideea frontului popular în întreaga presă din capitală și din provincie, de stînga sau de dreapta, de limbă românească sau minoritară, este cea mai strălucitoare dovadă de adîncimea problemei, de rădăcinile ei indestructibile legate de solul realităților românești“ („Cuvîntul liber“ din 21 septembrie 1935; cf. P. Constantinescu-Iași: Pagini de luptă din trecut. București, Ed. politică, 1972, p. 318).

Astfel, ideea Frontului popular pătundea adînc în opinia publică din România. Plenara din februarie 1935 a C.C. al P.C.R., analizînd situația concretă din țară, stabilea hotărîri și sarcini menite să bareze instaurarea dictaturii. Se cerea crearea unui larg Front Popular Antifascist, în care să fie antrenate, alături de muncitori, toate păturiile micii burghezii și ale țărănimii în vederea unei lupte organizate și de amploare pentru drepturi economice și politice, baza fiind apărarea drepturilor democratice ale poporului muncitor.

Primul pilon al edificiului de Front popular a fost marcat la 24 septembrie 1935, prin semnarea Acordului de la Băcia, între Frontul Plugarilor și Madosz. A fost un eveniment cu rezonanță în acea vreme, căci el a deschis calea pentru organizarea maselor într-o modalitate nouă, democratică. El s-a încheiat în Transilvania, nota un cronicar, acolo unde tradiția revoluționară a fost însoțită mereu de participarea maselor pe marele plan al istoriei. „Întîia organizare — scria P. Constantinescu-Iași — cuprinde masele țărănești din Hunedoara și Munții Apuseni, din Țara Moților, țărani purtați mereu cu vorbe și hotărîți să lupte singuri pentru nevoile și revendicările lor...“ (P. Constantinescu-Iași, op. cit., p. 61).

A urmat apoi înțelegerea intervenită la 25 noiembrie 1935, între Blocul democratic și conducerea Partidului Socialist (C. Popovici), care și-au exprimat deschis solidaritatea cu acordul de la Băcia și a înscris în obiectivul de luptă dezi- derate asemănătoare.

Rod al muncii neobosite, dusă cu asiduitate de comuniști în rîndurile organizațiilor de masă democratice și antifasciste, realizarea acordurilor menționate mai sus, ca și acțiunile desfășurate la nivelul comunelor, orașelor de pe tot cuprinsul țării, au avut darul să generalizeze procesul de creare a unui front popular.

Situația creată ducea inevitabil la ralierea forțelor decise să pună stavilă fascismului. O activitate febrilă întreprinsă nu numai la nivelul conducerilor Frontului Plugarilor, Blocului democratic, Partidului Socialist (C. Popovici) și Madosz-ului avea rostul să pună în practică puternica înmănunchere a forțelor ce le reprezenta.

Acțiunea celor patru organizații, concepută pe un plan general de actualitate, dar și de legătură cu istoria, trebuia să arate maselor largi populare firul roșu de luptă ce traversează zbuciumata istorie a poporului nostru. Astfel gîndit, locul de fixare a pilonilor frontului popular trebuia să se reazeze pe acel pămînt atît de plin de istorie și atît de prezent în conștiința românilor: Munții Apuseni. Trecutul oamenilor de pe aceste meleaguri este extrem de viforos, zbuciumat și plin deilde curajoase. Localități ca Albac, Abrud, Zlatna, Brad, Cîmpeni, Vidra, Fîntînele, au căpătat puternice rezonanțe în istoria neamului românesc, iar eroii de aici și-au trecut numele din istorie în legendă și din legendă în istorie, pătrunzînd pînă dincolo de hotarele țării. În aceste sacre ținuturi s-au născut Horia, Cloșca, Crișan, Avram Iancu, luptători neînfrigați care s-au situat în fruntea maselor și cu arma în mînă s-au repezit să spulbere iobăgia, nedreptățile sociale și asuprirea națională.

În șiragul de perle al localităților de aici, intrate în istorie, avea să se înșire în timpurile mai noi și comuna Țebea, aleasă ca simbol al unirii forțelor democratice și antifasciste, loc de îmbrăbătare ce venea din adîncul istoriei.

La începutul lunii decembrie 1935, delegați reprezentînd Blocul democratic (P. Constantinescu-Iași, Scarlat Callimachi, Athanase Joja, M. Avramescu, M. Ciuhaev, Nicolae Darie, T. Popescu, împreună cu o delegație a Partidului Socialist (C. Popovici, N. Moscăuțanu, Fl. Petrescu și Al. Mihăileanu), s-au deplasat în județul Hunedoara, unde au fost întîmpinați de reprezentanți ai Frontului Plugarilor, în frunte cu Petru Groza, Miron Belea, Romulus Zăroni, Petru Guia, Ioan Moga, Ioviță Dumbravă și alții.

La sediul organizației Frontului Plugarilor din Deva a avut loc o adunare a celor trei organizații, în vederea încheierii acordului de front comun antifascist.

Lărgind cadrul de desfășurare a acestor acțiuni, organizatorii, având asigurat sprijinul entuziast al maselor de țărani frontiști din ținuturile Munților Apuseni, au pornit prin comunele județului, unde, în întruniri spontane, se declarau dezideratele ce aveau să se înmănuncheze în ultima comună din acest itinerariu efervescent. Aici, la Țebea, în spațiul străjuit de gorunul lui Horia și de mormîntul lui Avram Iancu, s-au pus semnăturile de legămint pe acordul încheiat între cele patru organizații democratice și antifasciste.

Aceste semnături au avut girul concret al manifestațiilor entuziaste ale maselor care au conferit acordului una din cea mai autentică rostire populară în fața istoriei, rostire răspăcată împotriva aventurilor dictatoriale, pentru o viață mai bună, pentru înțelegerea între oameni și popoare.

Drumul deschis de acordul de la Țebea a înlesnit grupărilor democratice și patriotice să continue eforturile de raliere a forțelor sănătoase ale națiunii noastre în vederea stăvilirii pericolului fascist. Pe baza platformei de al Țebea, în urma unei intense activități politice desfășurate sub conducerea comunistilor, s-a putut încheia în 1936 Frontul Democratic în componența căruia intra Partidul Comunist Român, Frontul Plugarilor, Partidul Socialist, Partidul Socialist Unitar, Madosz-ul, precum și organizații locale ale Partidului Social-Democrat, Partidului Național Țărănist și Partidului Radical Țărănesc. (N. Ceaușescu, P.C.R., continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România. București, Editura politică, 1966, p. 41). Forțele antifasciste, grupate în Frontul Democratic, mobilizînd largi pături sociale și difuzîndu-și principiile și dezideratele printr-o densă rețea de publicații legale, semilegale și ilegale, dobîndeau pe zi ce trece succese tot mai evidente.

Prilejul alegerilor parlamentare parțiale din 1936, în județele Hunedoara și Mehedinți a fost relevant atît pentru democrație cît și pentru fascism. S-a văzut limpede că pe baza punctelor înscrise în acordul de la Țebea, se poate realiza o largă platformă cu adevărate amplificări ce au putut înfrînge răsunător grupările fascizante din aceste două județe.

Influența frontului în rîndul maselor a devenit pregnantă și în felul acesta el a putut să fie prezent în viața politică a țării, frînînd și amînînd, cu cîțiva ani, instaurarea regimului de dictatură și pregătind apoi premisele pentru un început de eră nouă în istoria României.